

ISSN (Online): 2783-4255

Research Paper

The Effect of Collaborative Teaching Method on the Development of Social Skills in the Social Studies Course of fifth Grade

Elementary School Girls

Zahra Zadsirjan¹, Hamid Sina^{2*}

1- Graduate of Primary Education, Fasa Branch, Islamic Azad University, Fasa, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Primary Education and Psychology, Fasa Branch, Islamic Azad University, Fasa, Iran.

Received: 2021/06/07

Accepted: 2021/11/25

PP:39-56

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/ee.2022.1946842.1049

Keywords:

Collaborative Teaching Method, Social skills, Social studies course.

Abstract

Introduction: The purpose of this study was to investigate the effect of cooperative teaching method on the development of social skills in students' social studies course.

Research Methodology: To achieve this goal, fifth grade elementary school female students in the city of Estahban (2019-2020) have been studied. This is a quasi-experimental study with a pre-test post-test design and it has experimental and control groups. All of the fifth grade elementary school female students in Estahban (2019-2020) were the statistical population of this study, among which 59 students were selected through convenience sampling method. Before the process of learning, a Gresham and Elliott Social Skills Questionnaire (teacher and student form) (1990) was run as a pre-test in both groups. The data was analyzed using a covariance analysis in SPSS.

Findings: The results of this study show that the Collaborative Teaching Method, with an error tolerance of 0.05, has a significant effect on the development of all components of the students' social skills, including cooperation, assertiveness, self-control and empathy, and this method is more effective than other traditional teaching methods on the students' social skills.

Conclusion: Since the collaborative teaching method has a great impact on the development of student's social skills, it is a good alternative to the traditional teaching method.

Corresponding Author: Hamid Sina**Address:** Assistant Professor, Department of Primary Education and Psychology, Fasa Branch, Islamic Azad University, Fasa, Iran.**Email:** hamidsina20@gmail.com

شاپا الکترونیکی: 2783-4255

مقاله پژوهشی

تأثیر روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی

زهرا زادسیرجان¹، حمید سینا^{2*}

1- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد آموزش ابتدایی، واحد فسا، دانشگاه آزاد اسلامی، فسا، ایران.

2- استادیار گروه آموزش ابتدایی و روان‌شناسی، واحد فسا، دانشگاه آزاد اسلامی، فسا، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان بوده است.

روش‌شناسی پژوهش: برای دستیابی به این هدف، دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان (2019-2020) مورد پژوهش قرار گرفته‌اند. این پژوهش به صورت نیمه آزمایشی و با استفاده از طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه آزمایش و کنترل صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان (2019-2020) تشکیل داده که از بین آن‌ها 59 نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده است. قبل از آموزش در هر دو گروه پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی گرشام-البوت (فرم معلم و دانش‌آموز) (1990) به عنوان پیش‌آزمون اجرا شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های تحلیل کوواریانس در نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

یافته‌ها: نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که روش تدریس همیاری، در سطح خطای 0.05 تأثیر معناداری در رشد همه مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان که شامل همیاری، قاطعیت، خویشتن‌داری و همدلی است، داشته و نسبت به روش تدریس سنتی در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مؤثرتر است.

بحث و نتیجه‌گیری: از آن جا که روش تدریس همیاری، تأثیر به‌سزایی در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دارد، جایگزین مناسبی برای روش تدریس سنتی است.

تاریخ دریافت: 1400/02/17

تاریخ پذیرش: 1400/09/04

شماره صفحات: 39-56

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/ee.2022.1946842.1049

واژه‌های کلیدی:

روش تدریس همیاری، مهارت‌های اجتماعی، درس مطالعات اجتماعی

* نویسنده مسئول: حمید سینا

نشانی: استادیار گروه آموزش ابتدایی و روان‌شناسی، واحد فسا، دانشگاه آزاد اسلامی، فسا، ایران.

پست الکترونیکی: hamidsina20@gmail.com

مقدمه

آموزش و یادگیری یکی از اصلی‌ترین مواردی است که انسان را رشد داده و به اهداف کلان در زندگی‌اش می‌رساند. آموزش، مستلزم فراگیری روش‌های نوین و فعال در تدریس است. ضرورت همگامی با تغییرات سریعی که در دنیای امروز به وقوع می‌پیوندد، استفاده از روش‌های آموزشی مختلف و متنوع را اجتناب‌ناپذیر ساخته است. روش تدریس یکی از عناصر جدایی‌ناپذیر فرآیند آموزش و پرورش است.

در جهان کنونی دانش‌آموزان، باید به‌طور فزاینده به دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌هایی مجهز شوند که نه تنها بتوانند خود را با تغییرات شتابان جامعه بشری هماهنگ سازند، بلکه به‌عنوان تولیدکنندگان دانش نوین، سهم مؤثری در ایجاد تحولات و تغییرات جدید داشته باشند. آن‌ها باید روش‌های برقراری ارتباط را بدانند و مهارت‌های زندگی جمعی را از طریق فعالیت‌های گروهی و کارهای مشارکتی تمرین کنند. آن‌ها همچنین باید خود را به مهارت‌های تفکر و یادگیری مادام‌العمر برای تصمیم‌گیری و حل مسایل مختلف فردی و اجتماعی مجهز سازند (Hosseini, 2007).

از نظر اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی رفتارهای قابل قبولی هستند که فرد را قادر می‌سازند تا به‌طور مؤثر با دیگران تعامل داشته و از پاسخ‌های غیرقابل‌قبول اجتماعی اجتناب نماید. مشارکت داشتن، کمک کردن، پیش‌قدم شدن در شروع ارتباطات و تعریف و تمجید کردن، مثال‌هایی از مهارت‌های اجتماعی هستند (Garsham and Elliott, 1990).

برای پرورش مهارت‌های اجتماعی آموزش مطالعات اجتماعی می‌تواند به دانش‌آموزان به‌عنوان شهروندانی مسئول، کمک نماید تا میزان درک و فهم‌شان را گسترش دهند و آن‌ها را به همکاری اندیشمندانه با شهروندان، در ساخت و نگهداری یک جامعه آزاد و آراسته، تشویق و ترغیب کند. مهارت‌های گنجانده‌شده در این درس، مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان افزایش می‌دهد. درس مطالعات اجتماعی در صورتی که به شیوه فعال، آموزش داده شود، می‌تواند دانش‌آموزان را برای حضور پررنگ در جامعه آماده کند، در این صورت دانش‌آموزان در یادگیری شرکت فعال داشته و نسبت به درس، محیط یادگیری و مدرسه نگرش مثبتی پیدا کرده و همین امر سبب بهبود برقراری روابط اجتماعی و در نهایت منجر به موفقیت تحصیلی آنان خواهد شد.

در این صورت می‌توان گفت یکی از ضروری‌ترین تحولات در نظام آموزشی، تحول در نگرش و روش تدریس معلمان است، زیرا نظریه‌ها و رویکردهای تحول‌آفرین در آموزش و پرورش، با استفاده

درست از راهبردهای یاددهی-یادگیری هویت می‌یابند (Shabani, 2011).

در طول تاریخ انسان همواره کوشیده است تجربه‌ها و یافته‌های خود را به فرزندان و نسل آینده منتقل کند. این نیاز به آموزش و یادگیری سبب بقای جوامع بشری شده و بدین‌سان فرهنگ‌سازی و حفظ آن، جزء لاینفک آرمان‌های انسانی و شناسنامه انسان گردیده است. آموزش و یادگیری یک وسیله راهبردی است و همواره این پرسش برای صاحب‌نظران تعلیم و تربیت مطرح بوده است که می‌خواهیم چه چیزی را یاد بدهیم و چگونه می‌خواهیم آن را یاد بدهیم، برای آموزش اثربخش و مؤثر استفاده از فنون و راهبردهای مطلوب حایز اهمیت بسیار است (Qaltash, 2004).

مدتهاست که در نظام آموزشی ایران معلمان با تأکید بر روش‌های سنتی به‌ویژه سخنرانی، شاگردان را به حفظ و تکرار مفاهیم علمی ترغیب می‌کنند و علی‌رغم اینکه در محافل علمی و تربیتی و حتی اجرایی صحبت از فعال بودن شاگرد، رشد فکری و آزاداندیشی می‌شود اما عملاً چنین دیدگاه‌هایی جنبه شعارگونه به خود گرفته‌اند. از سوی دیگر صحبت از تقویت روحیه همکاری و رقابت در بین شاگردان و رشد اجتماعی آنان می‌شود، اما در عمل نه تنها گام مؤثری در این راستا برداشته نمی‌شود بلکه اغلب اوقات همکاری و رفاقت به‌نوعی به رقابت تبدیل می‌شود که نتیجه آن افزایش حس حسادت، کینه و دشمنی در بین شاگردان است.

همچنین سبک غالب در اکثر آموزش‌های کلاسی، روش سنتی است. به این معنی که شاگردان در زمینه یادگیری مفاهیم درسی، کمتر با موقعیت‌های چالش‌آور مواجه می‌شوند. فرصت‌های کمتری برای تعامل، همفکری و بحث و گفتگوی معلم با شاگرد و شاگردان با یکدیگر فراهم می‌شود، رقابت جایگزین همکاری می‌شود و احتمالاً خطر جمع‌گریزی و گوشه‌گیری در بین شاگردان افزایش می‌یابد (Keramati, 2007).

یکی از اهداف آموزش و پرورش، فراگیری دانش و مهارت است؛ زیرا یادگیری مهارت‌ها برای زندگی آینده مهم است. صرف‌نظر از اینکه دانش‌آموزان در آینده به چه شغلی مشغول خواهند شد، از آن‌ها انتظار می‌رود که بتوانند با دیگران کار کنند. نتایج یک بررسی که مرکز منابع دولتی در سال 1982 منتشر کرد، نشان می‌دهد مهم‌ترین دلیل اینکه افراد شغلشان را از دست می‌دهند این نیست که مهارت‌های لازم آن شغل را ندارند بلکه این است که این افراد نمی‌توانند با همکاران‌شان به‌خوبی کنار بیایند

(Alice and Wallen, translated by Rastegar and Malekan, 2008).

با توجه به اینکه مربیان و متخصصان تعلیم و تربیت در پی یافتن روش‌های آموزش و تدریس نوین هستند که بتوانند دانش‌آموزان را به رشد همه‌جانبه برسانند و از آن‌جایی که دیگر آموزش مستقیم در مدارس جوابگوی نیازها نیست، در کنار آن باید الگوهای متعدد دیگری نیز مورد استفاده قرار گیرند. روش تدریس همیاری می‌تواند نقش مهمی در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموز ایفا کند. از این رو، این تحقیق تلاش می‌کند تأثیر روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی را مورد بررسی قرار دهد و همچنین در پی یافتن راهی عملی است که با به‌کارگیری روش‌های نوین تدریس، معلم در آن نقش تسهیل‌کننده و دانش‌آموزان مسئولیت عمده را در یادگیری بر عهده داشته باشند.

گاردنر، ۲۰۰۰ بیان می‌کند: یکی از روش‌ها برای رشد و تقویت مهارت‌های اجتماعی در آموزش و پرورش روش تدریس فعال می‌باشد؛ از بین روش‌های تدریس فعال می‌توان به روش تدریس همیاری اشاره کرد. یادگیری از طریق روش‌های تدریس همیاری از شروع قرن بیستم از طرف جان دیویی مطرح شد که در چند سال اخیر از بحث‌های دایمی آموزش بوده است؛ معلمان و کارشناسان مدارس ابتدایی، راهنمایی و متوسطه گروه‌های یادگیری را از طریق روش تدریس همیاری، مورد آزمایش قرار دادند تا ببینند آیا یادگیری دانش‌آموزان بیشتر یا بهتر می‌شود، یا فقط از یادگیری لذت می‌برند؟ به اعتقاد کارشناسان دانش‌آموزانی که به‌طور فعال به یادگیری می‌پردازند نه تنها بهتر یاد می‌گیرند بلکه از یادگیری لذت بیشتری هم می‌برند، زیرا آن‌ها به‌جای اینکه شنونده صرف باشند، فعالانه در جریان یادگیری مشارکت می‌کنند و خود را مسئول یادگیری خویش می‌دانند (Quoted from Firoozjaei adabi, 2014).

به گفته‌ی روز، ۲۰۰۰ دانش‌آموزانی که در گروه‌های همیار به یادگیری می‌پردازند نسبت به کسانی که به‌طور انفرادی یاد می‌گیرند، احساس مسئولیت بیشتری داشته و تمایل بیشتری برای بحث و گفت‌وگو دارند. البته به شرط اینکه معلم در هنگام اجرای این روش از آمادگی لازم برخوردار باشد و بتواند کیفیت تعاملات دانش‌آموزان با یکدیگر را بهبود بخشد (Quoted from Firoozjaei adabi, 2014).

دانش‌آموزان با برخورداری از سازگاری اجتماعی می‌توانند راهبردها و مهارت‌های اجتماعی را در تمام محیط‌ها و موقعیت‌های واقعی زندگی تمرین کنند و به کار ببندند. بدیهی است فراهم کردن این‌گونه فرصت‌ها، مسئولیت تمام کسانی است که به نحوی با این دانش‌آموزان در ارتباط هستند، از آنجاکه رفتار اجتماعی، پایه و اساس زندگی فرد را تشکیل می‌دهد و رشد

اجتماعی نیز سبب رشد عقلانی فرد می‌گردد. در اینجا منظور از رشد اجتماعی، تکامل فرد در روابط اجتماعی است به طوری که بتواند با افراد جامعه‌اش هماهنگ و سازگار باشد (Whitesmann, Meyer, Clerminger, 2005).

در این پژوهش می‌خواهیم به این سؤال پاسخ دهیم که آیا روش تدریس همیاری تأثیر معناداری بر مهارت‌های اجتماعی دارد؟ مهارت‌های اجتماعی در این پژوهش شامل 4 عاملی می‌باشد که در ادامه به ذکر تعاریف آن پرداختیم:

1- همکاری: شامل رفتارهایی مثل کمک کردن به دیگران، مشارکت با مطالب درسی و انجام دادن قواعد و دستورالعمل‌ها (دستورات) می‌شود.

2- قاطعیت: شامل شروع کردن رفتارها، مثل درخواست از دیگران برای کسب اطلاعات، معرفی کردن خود و پاسخگویی به اعمال دیگران می‌گردد.

3- خویش‌داری: شامل رفتارهایی می‌شود که در موقعیت‌های تعارضی مثل پاسخگویی مناسب به مسخره شدن و موقعیت‌های عادی که نیازمند توجه کردن و سازش است، رخ می‌دهد (Garsham and Elliott, 1990).

4- همدلی: تمایل پاسخ‌دهی به حالت عاطفی دیگران را با حالت عاطفی مشابه همدلی می‌گویند. در واقع یعنی این که فرد بتواند مسایل دیگران را حتی زمانی که در آن شرایط قرار ندارد، درک کند و برای نظریات و احساسات آن‌ها ارزش و احترام قایل شود (khalili zaree, 2011).

همچنین در این پژوهش به این موضوع می‌پردازیم که آیا اصولاً یادگیری از طریق همیاری به گونه‌ای که صاحب‌نظران آن را معرفی کردند، می‌تواند در کشور ما اجرا شود و نتایج مثبت را عاید دانش‌آموزان نماید؟

پژوهش حاضر درصدد است تأثیر آن را در محدوده مشخصی از کشور مورد مطالعه قرار داده و همچنین برای گرفتن نتیجه دقیق‌تر موضوع پژوهش به سطح مقطع ابتدایی محدود گردیده است.

پیشینه پژوهش

-زاده صفری (Zadeh Safari, 2019) اثربخشی آموزشی به شیوه یادگیری مشارکتی از نوع جیک ساو در درس مطالعات اجتماعی بر یادگیری خود راهبر و پیشرفت درسی در دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر ماهیدشت را مورد بررسی قرار داده است. اطلاعات به‌دست‌آمده با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس یک متغیری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که

سخنرانی و همیاری تفاوت معناداری وجود دارد، به طوری که روش همیاری تأثیر بیشتری بر میزان یادگیری درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان سوادکوه شمالی داشته است.

-قوی (Ghavie, 2017) اثربخشی روش یادگیری مشارکتی بر روی عزت‌نفس و رشد مهارت‌های اجتماعی در درس عربی دانش‌آموزان دختر ناحیه ۲ شیراز را مورد بررسی قرار داده است. نتایج پیش‌آزمون و پس‌آزمون نشان داده است که روش یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر مثبتی گذاشت.

-برزگر بفرویی و همکاران (Barzegar Befrooi et al, 2016) در تحقیقی با عنوان تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی، دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان میبد را مورد بررسی قرار داده است. نتیجه پژوهش وی حاکی از آن است که آموزش به شیوه بحث گروهی نقش پررنگ و باله‌میتی در افزایش مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی و کاهش مشکلات رفتاری دانش‌آموزان دارد.

-مه‌دوی نیا (Mahdavi Nia, 2016) تأثیر روش تدریس همیاری با رویکرد حل مسأله بر خلاقیت دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی را مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیره نشان داد که میانگین نمرات خلاقیت دانش‌آموزانی که با روش تدریس همیاری با رویکرد حل مسأله آموزش دیده بودند، تفاوت معناداری وجود دارد و منجر به افزایش خلاقیت شده است، همچنین یافته‌های مطالعه بر روی مؤلفه‌های خلاقیت که به‌عنوان فرضیه‌های پژوهش هستند، نشان داد آموزش از طریق همیاری با رویکرد حل مسأله منجر به افزایش شاخصه‌های سیالی، انعطاف‌پذیری، بسط و ابتکار شده است.

-ریزوندی (Rizevandi, 2016) تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی درس ریاضی دانش‌آموزان دختر پایه دوم متوسطه اول شهر کرمانشاه را بررسی کرده است. نتایج به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داده که روش تدریس مبتنی بر همیاری بر رشد اجتماعی و افزایش مهارت‌های ارتباطی مؤثر است.

-حسینی و جهان‌دیده (Hassani and Jahandideh, 2015) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر روش تدریس همیاری بر خلاقیت دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی در درس علوم تجربی» به این نتایج رسیده است که روش تدریس همیاری باعث افزایش خلاقیت دانش‌آموزان می‌گردد و نتایج مؤلفه‌های خلاقیت (سیالی، انعطاف‌پذیری، اصالت) نشان‌دهنده برتری روش تدریس

آموزش به روش یادگیری مشارکتی از نوع جیک ساو بر یادگیری خود راهبر و پیشرفت درسی در درس مطالعات اجتماعی در دانش‌آموزان تأثیر معنی‌داری دارد.

-زارعی کردشولی (Zarei karsholie, 2019) الگو پیشنهادی یادگیری مشارکتی در تعامل با سبک‌های یادگیری بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان پاسارگاد را مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد که آموزش مشارکتی می‌گسار بر مهارت اجتماعی و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان مؤثر است و باعث افزایش مهارت اجتماعی و بهبود سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان می‌شود. همچنین مدل پیشنهادی از برآزش مطلوب برخوردار بود.

-مولانا (Molana, 2019) مقایسه روش‌های تدریس مشارکتی و سنتی را بر روی افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان بابل انجام داده است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که t در تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق در دو گروه پژوهش (آموزش مشارکتی و سنتی) از نظر مهارت‌های اجتماعی مناسب، رفتارهای غیراجتماعی، پرخاشگری، برتری‌طلبی و احساس غرور و رابطه با همسالان تفاوت معناداری وجود دارد.

-ناظمی اردکانی (Nazemi Ardakani, 2018) تأثیر آموزش به روش یادگیری مشارکتی بر اساس مدل جیک ساو بر یادگیری خود راهبر و ادراک از محیط کلاس را در درس مطالعات اجتماعی در دانش‌آموزان دختر پایه نهم متوسطه شهر طیس مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد آموزش مشارکتی به روش جیک ساو بر یادگیری خود راهبر و تمام مؤلفه‌های آن (خودمدیریتی، رغبت به یادگیری، خودکنترلی) و همچنین ادراک از محیط کلاس و مؤلفه‌های آن (ادراک علاقه، چالش‌انگیزی، انتخاب و لذت)، تأثیر معنی‌دار وجود دارد. به عبارتی یادگیری مشارکتی جیک ساو، خود راهبری و ادراک از محیط کلاس را در دانش‌آموزان به‌طور معنی‌داری افزایش می‌دهد و در رشد مؤلفه‌های این دو متغیر در دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد.

-فرهادی رودباری (Farhadi Roudbari, 2018) مقایسه تأثیر روش‌های تدریس سخنرانی و همیاری بر میزان یادگیری درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی (مطالعه موردی شهرستان سوادکوه شمالی) را انجام داده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که با توجه به مقدار F به‌دست‌آمده در منبع تغییرات گروه $(f = 19.526)$ ، در سطح $(P < .005)$ که در راستای تأثیر روش تدریس همیاری بر نمرات درس مطالعات اجتماعی می‌پردازد، می‌توان مطرح نمود که روش تدریس همیاری مؤثر بوده، به طوری که باعث افزایش میانگین‌های پس‌آزمون در گروه آزمایش شده است؛ بنابراین می‌توان گفت بین دو روش

می‌دهد که یادگیری مشارکتی می‌تواند روش تدریس مؤثری در کشور بوتان است.

- اوکادا و ماتسودا^۲ (Okada and Matsuda, 2019) آخرین برنامه تحصیلی ملی کشور ژاپن که بر اهمیت یادگیری مهارت‌های اجتماعی در موضوعات مختلف تأکید دارد را مورد بررسی قرار داده‌اند. در این پژوهش، نویسندگان به این نتیجه دست می‌یابند که آموزش مهارت‌های اجتماعی برای ارتقا و بهبود مهارت‌ها پذیرفته می‌شود و حل تعارض بین فردی در دانش‌آموزان مدارس ابتدایی را تسهیل می‌کند.

-الکالا و همکاران^۳ (Alkala et al, 2019) به بررسی اثر پیاده‌سازی یادگیری مشارکتی بر فعالیت‌های فیزیکی از جمله تربیت‌بدنی دانش‌آموزان در مقاطع ابتدایی و متوسطه پرداختند. بدین منظور آنان نمونه‌ای شامل ۱۷۹ دانش‌آموز که حاضر به شرکت در آزمون بودند را انتخاب کردند که از این ۱۷۹ دانش‌آموز ۹۶ دانش‌آموز ثبت‌نام‌شده در مقاطع مختلف دبستان می‌باشند که ۴۴ پسر و ۵۲ دختر را در برمی‌گیرد. همچنین ۸۳ دانش‌آموز که ۳۸ نفر آن پسر و ۴۵ دختر ثبت‌نام‌شده در مقاطع متوسطه می‌باشند، در برگرفته است. همه گروه‌ها یادگیری را تجربه کردند. انگیزه دانش‌آموزان در مقاطع دبستان و متوسطه در زمان استفاده از یادگیری مشارکتی افزایش می‌یابد. اگرچه فعالیت‌های اجتماعی در مقاطع متوسطه بیشتر از مقاطع دبستان افزایش می‌یابد.

-هانگ و همکاران^۴ (Hong et al, 2017) به بررسی اثرات یادگیری مشارکتی، مداخله نمودار مفهومی برای بررسی حساسیت فکری و یادگیری مهارتی در طول آموزش بدنی (فیزیکی) ۱۷۰ دانش‌آموز کلاس پنجم در زمان انجام فعالیت بسکتبال پرداختند. در شرایطی که یادگیری مشارکتی به ۵۴ نفر، نمودار مفهومی به ۵۷ نفر و شرایط کنترلی به ۵۹ نفر اختصاص داده شده است، دانش‌آموزان از لحاظ مهارت در بسکتبال و مهارت‌های فکری مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد، دانش‌آموزانی که در شرایط یادگیری مشارکتی و نمودار مفهومی هستند از لحاظ مهارت در بسکتبال و مهارت فکری بهتر از دانش‌آموزانی هستند که در شرایط کنترلی قرار دارند. همچنین آنان بیان کردند کمک به دانش‌آموزان پتانسیل فکری آنان را بالا می‌برد و ممکن است به دانش‌آموزان در مهارت‌های حرکتی مؤثر کمک کند.

-ابراهیم^۵ (Ibrahim, 2012) به بررسی اثرات آموزش معلم محور و یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی کشور کویت

همیاری نسبت به روش تدریس سنتی در پرورش خلاقیت است ولی در مورد مؤلفه بسط تفاوت چندانی بین دو روش تدریس همیاری و روش تدریس سنتی وجود ندارد و این عدم تفاوت احتمالاً به دلیل شرایط فرهنگی و محیطی دانش‌آموزان مورد بررسی می‌باشد.

-ادبی فیروزجایی (Firoozjaei adabi, 2014) تأثیر روش تدریس همیاری بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان بابل را مورد بررسی قرار داده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که روش تدریس همیاری تأثیر معناداری در رشد مهارت مربوط به احترام و همکاری با دیگران، مسئولیت‌پذیری، دوست‌یابی و همدلی داشته و نسبت به روش‌های سنتی تدریس در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مؤثر است.

-گتوندویسی (Gotundavi, 2014) در پژوهشی تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش‌آموزان پسر سال سوم راهنمایی منطقه چهاردانگه را بررسی کرده است. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که میزان رشد مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی گروه آزمایش که با شیوه همیاری آموزش‌دیده بودند نسبت به گروه گواه که به روش سنتی آموزش داده شدند بیشتر و تفاوت بین میانگین‌های آن‌ها معنادار است. همچنین در بررسی تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر میزان دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های کسب‌شده دانش‌آموزان نیز، نتایج نشان داد که آموزش علوم تجربی به شیوه همیاری بر دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد.

-دنداپ و اونتانی^۱ (Dandap and Ontani, 2020) به بررسی اثر یادگیری مشارکتی بر افزایش توانایی ارتباطی زبان انگلیسی دانش‌آموزان کلاس چهارم در مدرسه‌ای دخترانه در منطقه دورافتاده در جنوب غرب کشور بوتان پرداخته است. در این منطقه آموزش‌ها به‌صورت سنتی است و دانش‌آموزان برای قبولی در آزمون‌ها محدودیت‌هایی دارند. اگرچه در کشور بوتان بیش از ۵ دهه است که از زبان انگلیسی به‌عنوان وسیله آموزش استفاده می‌کنند، اما اکثر دانش‌آموزان بوتانی دارای توانایی ارتباطی پایینی در انگلیسی هستند. برای این منظور از روش یادگیری مشارکتی در زمینه گوش دادن، نوشتن، خواندن و صحبت کردن در بین ۱۹ دانش‌آموز منطقه دورافتاده بوتان پرداختند. نتایج مطالعه نشان

4-Huang et.al

5-Ibrahim

1-Dendup & Onthanee

2-Okada & Matsuda

3-Alcalá et.al

4- روش تدریس همیاری بر رشد مهارت خویشنداری در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی تأثیر دارد.
5- روش تدریس همیاری بر رشد مهارت همدلی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی تأثیر دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر نیمه تجربی از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل و از نظر بازه زمانی مقطعی و کوتاه مدت می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان با تعداد ۵۸۰ نفر (2019-2020)، بوده است. تعداد اعضای نمونه نیز ۵۹ نفر می‌باشد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده‌اند. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه گرشام-الیوت (فرم معلم و دانش‌آموز) بوده است که قبل از آموزش در هر دو گروه به‌عنوان پیش‌آزمون اجرا شد، سپس ۷ درس از کتاب مطالعات اجتماعی پایه پنجم طی ۱۴ جلسه‌ی ۴۵ دقیقه‌ای (هر هفته ۳ جلسه) به گروه آزمایش با استفاده از روش تدریس همیاری آموزش داده شده است. پس از اتمام آموزش نیز، برنامه پس‌آزمون برای هر دو گروه اجرا شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش تحلیل کوواریانس استفاده شده که با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS22 انجام شده است.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

برای بررسی مهارت اجتماعی دانش‌آموزان از پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی گرشام-الیوت استفاده شده است. پرسشنامه گرشام-الیوت شامل سه فرم ویژه ارزیابی توسط والدین، معلمان و دانش‌آموزان است. هر یک از فرم‌های مقیاس را می‌توان به‌تنهایی یا توأم به کار گرفت. در این پژوهش فرم معلم و فرم دانش‌آموز به‌صورت ترکیبی استفاده شده است. سوالات فرم معلم پرسشنامه نیز به‌صورت پنج گزینه‌ای طیف لیکرت بومی‌سازی شد و از بخش مهارت اجتماعی آن که مشتمل بر رفتارهایی نظیر همکاری، همدلی، قاطعیت و خویشنداری است، استفاده شده است. معلمان این پرسشنامه را که دارای 48 پرسش سه نمره‌ای (دارای گزینه‌های هرگز، بعضی اوقات و اغلب اوقات) است، برای تمام دانش‌آموزان تکمیل کرده‌اند. محتوای این مقیاس دربرگیرنده دو بخش اصلی مهارت اجتماعی و مشکلات رفتاری است که از بخش مهارت اجتماعی آن که مشتمل بر رفتارهایی

پرداخت. بدین منظور وی از نمونه‌ای ۱۶۳ نفره از دختران در ۸ پایه که دارای ۵ کلاس هستند و به دو روش آموزش می‌دادند، پرداخت. نتایج تجزیه و تحلیل نمرات آزمون پیشرفت دانش‌آموزان و مهارت‌های اجتماعی نشان می‌دهد در زمانی که مشارکت در یادگیری وجود دارد، ارتباط مثبت و معنی‌دار بین پیشرفت دانش‌آموزان و مهارت‌های اجتماعی در مقابل آموزش‌های معلم محور وجود دارد.

-سینگ و آگراول^۱ (Singh and Agrawal, 2011) بیان کردند، یادگیری مشارکتی روشی از یادگیری است که افراد در گروه‌های کوچک با کمک و همکاری یکدیگر، یاد می‌گیرند. در مقابل سیستم آموزش کنونی که مبتنی بر رقابت است، یادگیری مشارکتی به همکاری اهمیت می‌دهد. همچنین آنان بیان می‌کنند همکاری به‌جای رقابت از مشخصاتی است که در بیشتر افراد وجود دارد. مردم به‌وسیله عشق و همکاری باهم پیوند می‌خورند و این ویژگی‌ای است که بقای بشر بر اساس آن شکل گرفته است و باعث افزایش روابط اجتماعی می‌گردد.

-سahین و همکاران^۲ (Sahin et al, 2010) تحقیقی را با عنوان تأثیر تجربه یادگیری مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی و نگرش دانش‌آموزان انجام دادند. شرکت‌کنندگان این مطالعه ۶۸ دانش‌آموز متعلق به ۲ کلاس هشتم در یک مدرسه ابتدایی بودند. کلاس‌ها به‌صورت تصادفی به‌عنوان گروه آزمایشی و کنترل انتخاب شدند. در گروه آزمایشی روش یادگیری مشارکتی استفاده شد، در حالی که در گروه کنترل به‌منظور تدریس درس «بازسازی و رشد ارگانسیم زنده» روش آموزش مستقیم به کار گرفته شد. آزمایش در طی یک دوره ۵ هفته‌ای کامل شد. به‌منظور ارزیابی تأثیرات مداخله بر روی دانش‌آموزان مقیاس پیشرفت تحصیلی علوم و نگرش نسبت به علوم برای ۲ گروه به‌صورت پیش‌آزمون و پس‌آزمون به اجرا درآمد. نتایج آزمون نشان داد که دانش‌آموزان گروه آزمایش عملکرد بهتری در نمرات پس‌آزمون داشتند. فرضیه‌های این پژوهش شامل موارد زیر است:

- 1- روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان تأثیر دارد.
- 2- روش تدریس همیاری بر رشد مهارت همکاری در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان تأثیر دارد.
- 3- روش تدریس همیاری بر رشد مهارت قاطعیت در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی تأثیر دارد.

را به شیوه آلفای کرونباخ برای مهارت‌های اجتماعی 0/86 و برای ابعاد مهارت‌های اجتماعی به ترتیب قاطعیت 0/62، همکاری 0/74، همدلی 0/68 و خویش‌داری 0/70 محاسبه کرده‌اند. اسفجیر و خطیبی (Esfajir and Khatibi, 2016) این مقیاس را با استفاده از آلفای کرونباخ و روش باز آزمون برای کل مقیاس مهارت‌های اجتماعی فرم معلم SSRS 0/94 و مقیاس کل مشکلات رفتاری فرم معلم 0/82 به دست آورده است که نشان‌دهنده همسانی بالایی گویه‌ها می‌باشد.

یافته‌ها

با توجه به توضیح‌های ارائه‌شده، در این قسمت از مقاله، فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی پژوهش، مورد بررسی قرار گرفته‌اند که نتایج به‌دست‌آمده از این قرار می‌باشد:

فرضیه اصلی: روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده می‌شود. تحلیل کوواریانس چند متغیره به ما اجازه می‌دهد که اثر متغیرهای مستقل مختلف و تعامل آن‌ها را مورد بررسی قرار داده و همچنین اثر متغیرهای مزاحم دیگر را حذف یا از بین ببریم. در تحلیل کوواریانس تمام این کارها به‌طور همزمان انجام می‌شود؛ بنابراین می‌تواند تفاوت بین سطوح مختلف یک متغیر وابسته را واری و همچنین تفاوت آن‌ها را در ترکیبی جدید از چندین متغیر بسنجد. در تحلیل واریانس چند متغیره چهار آزمون آماری اثر پیلایی، اثر هتلینگ، اثر لامبدای ویلکز، بزرگ‌ترین ریشه روی، نشان داده می‌شود. همه آن‌ها نشان‌دهنده این است آیا تفاوت بین سطوح متغیر مستقل در ترکیب خطی متغیرهای وابسته معنادار است. نتایج حاصل این آزمون در جدول زیر آورده شده است.

جدول 1- خلاصه تحلیل کوواریانس چند متغیری اثر روش تدریس همیاری بر مهارت‌های اجتماعی

منبع	نام آزمون	مقدار	F	df فرضیه	df خطا	Sig
	اثر پیلایی	0/930	167/338b	000/4	000/50	0/000
روش تدریس همیاری	لامبدا ویلکز	/070	167/338b	000/4	000/50	0/000
	اثر هتلینگ	13/387	167/338b	000/4	000/50	0/000
	بزرگ‌ترین ریشه روی	13/387	167/338b	000/4	000/50	0/000

یکی از متغیرهای همکاری، قاطعیت، خویش‌داری و همدلی معنی‌دار است. پس بدین ترتیب فرضیه اصلی تحقیق تأیید می‌گردد. در ادامه تحت فرضیات فرعی اثر روش تدریس همیاری

نظیر همکاری، قاطعیت و خویش‌داری است، استفاده‌شده است و از مهارت‌های رفتاری که شامل مقیاس‌های رفتار بیرونی، رفتار درونی و بیش‌فعالی است، صرف‌نظر شده است. این بخش‌ها به‌صورت خرده آزمون ارائه‌شده‌اند و از جمع نمرات این خرده آزمون‌ها نمره مهارت اجتماعی حاصل می‌گردد. فرم دانش‌آموز این پرسشنامه دارای 29 پرسش پنج نمره‌ای (دارای گزینه‌های خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد، خیلی زیاد) است که دانش‌آموزان تکمیل کرده‌اند. محتوای این مقیاس دربرگیرنده مهارت‌های اجتماعی (همکاری، قاطعیت، خویش‌داری و همدلی) است این خرده آزمون‌ها در فرم معلم به‌قرار زیر می‌باشد:

همکاری: پاسخ سوالات 8-9-15-16-20-21-26-27-28 را در برمی‌گیرد.

قاطعیت: پاسخ سوالات 2-3-6-7-10-14-17-19-23-24 را در برمی‌گیرد.

خویش‌داری: پاسخ سوالات 1-4-5-11-12-13-18-22-25-30 را در برمی‌گیرد.

و خرده آزمون‌های فرم دانش‌آموز به‌قرار زیر است:

همکاری: پاسخ سوالات 1 تا 10 را در برمی‌گیرد.

قاطعیت: پاسخ سوالات 11 تا 16 را در برمی‌گیرد.

خویش‌داری: پاسخ سوالات 17 تا 23 را در برمی‌گیرد.

همدلی: پاسخ سوالات 24 تا 29 را در برمی‌گیرد.

روایی و پایایی پرسشنامه

ضریب آلفای گزارش‌شده برای مهارت‌های اجتماعی و مشکلات رفتاری به ترتیب 0/94 و 0/88 می‌باشد. همچنین شهیم (Shahim, 2002) در پژوهش خود ضریب آلفای کرونباخ را برای بخش مهارت‌های اجتماعی 0/90 و برای مشکلات رفتاری 0/85 گزارش کرده است. سبزواری و همکاران (Sabzevar et al, 2015) در پژوهش خود پایایی پرسشنامه

با توجه به این‌که سطح معنی‌داری (Sig) مربوط به چهار آزمون آماری اثر پیلایی، اثر هتلینگ، اثر لامبدای ویلکز و بزرگ‌ترین ریشه روی کمتر از 0.05 شده است، یعنی این‌که اثر گروه که در اینجا به معنی روش تدریس همیاری است بر حداقل

را برای هر یک از مؤلفه‌های مهارت اجتماعی به صورت جداگانه بررسی می‌کنیم.

فرضیه فرعی اول: روش تدریس همیاری بر مؤلفه همکاری از رشد مهارت‌های اجتماعی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان تأثیر دارد. برای بررسی این فرضیه با توجه به برقراری پیش‌فرض‌های آزمون تحلیل کوواریانس از تحلیل کوواریانس استفاده می‌شود. نتایج حاصل از انجام این آزمون در جداول زیر آورده شده است.

جدول 2- تحلیل کوواریانس برای بررسی روش تدریس همیاری بر مؤلفه همکاری

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F آماره	/Sig
پیش‌آزمون	4753/457	1	4753/457	4604/639	0/000
روش تدریس	229/637	1	229/637	222/448	0/000
خطا	57/810	56	1/032		
کل	228154/102	59			

شهرستان استهبان تأیید می‌گردد. در جدول زیر ضرایب رگرسیون مربوط به این فرضیه آورده شده است.

با توجه به این که سطح معنی‌داری ($/Sig$) مربوط به روش تدریس کمتر از 0.05 شده است بنابراین فرضیه تأثیر روش تدریس همیاری بر همکاری در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم

جدول 3- جدول ضرایب رگرسیون مربوط به فرضیه اول

پارامتر	بتا	انحراف معیار	T آماره	/Sig
پیش‌آزمون	1/029	0/015	67/857	0/000
[روش تدریس=کنترل]	۳,۹۵۳-	0/265	۱۴,۹۱۵-	0/000

مثبت می‌باشد و باعث بهبود همکاری در دانش‌آموزان در مدرسه گردیده است. این نتیجه را می‌توان از جدول زیر که میانگین در دو گروه را نشان می‌دهد نیز گرفت.

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که ضریب مربوط به روش تدریس همیاری در گروه کنترل منفی است؛ یعنی روش تدریس در گروه آزمایش که تحت این روش تدریس قرار گرفته‌اند

جدول 4- میانگین و انحراف استاندارد متغیر همکاری در دو گروه کنترل و آزمایش

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
کنترل	59/0115	10/29466
آزمایش	64/0237	7/87820

با توجه به جدول (4) ملاحظه می‌شود که میانگین نمرات مؤلفه همکاری در گروه آزمایش که تحت تدریس همیاری بوده‌اند بیشتر از گروه کنترل است. فرضیه فرعی دوم: روش تدریس همیاری بر مؤلفه قاطعیت در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد. برای بررسی این فرضیه نیز از تحلیل کوواریانس استفاده می‌شود. نتایج حاصل از انجام این آزمون در جداول زیر آورده شده است.

جدول 5- تحلیل کوواریانس برای بررسی روش تدریس همیاری بر مؤلفه قاطعیت

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F آماره	/Sig
پیش‌آزمون	2431/454	1	2431/454	0/564	0/456
روش تدریس	2431/454	1	2431/454	0/564	0/456
خطا	241460/481	56	4311/793		
کل	439/478108	59			

شهرستان استهبان تأیید می‌گردد. در جدول زیر ضرایب رگرسیون مربوط به این فرضیه آورده شده است.

با توجه به این که سطح معنی‌داری ($/Sig$) مربوط به روش تدریس کمتر از 0.05 شده است بنابراین فرضیه تأثیر روش تدریس همیاری بر قاطعیت دانش‌آموزان دختر پایه پنجم

جدول 6- جدول ضرایب رگرسیون مربوط به فرضیه فرعی دوم

پارامتر	بتا	انحراف معیار	t آماره	/Sig
پیش‌آزمون	0/896	1/095	0/818	0/417
روش تدریس	13/217	17/601	0/751	0/456

قاطعیت دانش‌آموزان مؤثر است. این تأثیر را از جدول زیر که میانگین در دو گروه را نشان می‌دهد، می‌توان نتیجه گرفت.

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که ضریب مربوط به روش تدریس همیاری معنی دار است یعنی روش تدریس بر

جدول 7- میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه قاطعیت در دو گروه کنترل و آزمایش

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
آزمایش	^a 69/250	12/163
کنترل	^a 56/033	12/377

این نوع روش تدریس باعث افزایش قاطعیت در دانش‌آموزان شده است.

فرضیه فرعی سوم: روش تدریس همیاری بر مؤلفه خویشتن‌داری در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان دارای تأثیر معنی‌داری است.

برای بررسی این فرضیه نیز از تحلیل کوواریانس استفاده می‌شود. نتایج حاصل از انجام این آزمون در جداول زیر آورده شده است.

با توجه به جدول (7) ملاحظه می‌شود که میانگین نمرات قاطعیت دانش‌آموزان در گروه آزمایش که تحت تدریس همیاری بوده‌اند بیشتر از گروه کنترل شده است و این بدین معنی است که

جدول 8- تحلیل کوواریانس برای بررسی روش تدریس همیاری بر مؤلفه خویشتن‌داری

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F آماره	/Sig
پیش‌آزمون	1541/963	1	1541/963	4328/482	0/000
روش تدریس	70/628	1	70/628	198/261	0/000
خطا	19/949	56	0/356		
کل	150142/194	59			

پنجم شهرستان استهبان تأیید می‌گردد. در جدول زیر ضرایب رگرسیون مربوط به این فرضیه آورده شده است.

با توجه به این که سطح معنی‌داری ($/sig$) مربوط به روش تدریس همیاری کمتر از 0.05 شده است، بنابراین فرضیه تأثیر روش تدریس همیاری بر خویشتن‌داری دانش‌آموزان دختر پایه

جدول 9- جدول ضرایب رگرسیون مربوط به فرضیه فرعی سوم

پارامتر	بتا	انحراف معیار	t آماره	/Sig
پیش‌آزمون	0/944	0/015	65/791	0/000
روش تدریس	۲,۱۸۹-	0/155	۱۴,۰۸۱-	0/000

خویشتن‌داری دانش‌آموزان مؤثر است. این نتیجه را می‌توان از جدول زیر که میانگین در دو گروه را نشان می‌دهد نیز گرفت.

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که ضریب مربوط به روش تدریس همیاری معنی‌دار است، یعنی روش تدریس بر

جدول 10- میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه خویشتن‌داری در دو گروه کنترل و آزمایش

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
آزمایش	^a 69/250	12/163
کنترل	^a 56/033	12/377

بوده‌اند بیشتر از گروه کنترل است، یعنی این روش تدریس تأثیر مثبتی بر خویشن‌داری دانش‌آموزان داشته است. فرضیه فرعی چهارم: روش تدریس همیاری بر مؤلفه همدلی در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد. برای بررسی این فرضیه نیز از تحلیل کوواریانس استفاده می‌شود. نتایج حاصل از انجام این آزمون در جداول زیر آورده شده است.

با توجه به جدول (10) ملاحظه می‌شود که میانگین نمرات مؤلفه خویشن‌داری در گروه آزمایش که تحت تدریس همیاری

جدول 11- تحلیل کوواریانس برای بررسی روش تدریس همیاری بر مؤلفه همدلی

Sig/	آماره F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	منبع تغییرات
0/000	4328/482	1541/963	1	1541/963	پیش‌آزمون
0/000	198/261	70/628	1	70/628	روش تدریس
		0/356	56	19/949	خطا
			59	150142/194	کل

شهرستان استهبان تأیید می‌گردد. در جدول زیر ضرایب رگرسیون مربوط به این فرضیه آورده شده است.

با توجه به این که سطح معنی‌داری (Sig/) مربوط به روش تدریس همیاری کمتر از 0.05 شده است، بنابراین فرضیه تأثیر روش تدریس همیاری بر همدلی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم

جدول 12- جدول ضرایب رگرسیون مربوط به فرضیه فرعی چهارم

Sig/	آماره t	انحراف معیار	بتا	پارامتر
0/000	36/075	0/027	0/958	پیش‌آزمون
0/000	-۱۲,۲۲۵	0/217	-۲,۶۵۳	روش تدریس

بر همدلی دانش‌آموزان مؤثر است. این نتیجه را می‌توان از جدول زیر که میانگین در دو گروه را نشان می‌دهد نیز گرفت.

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که ضریب مربوط به روش تدریس همیاری معنی‌دار است، یعنی روش تدریس همیاری

جدول 13- میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه همدلی در دو گروه کنترل و آزمایش

انحراف استاندارد	میانگین	گروه
4/19187	20/2092	کنترل
3/93047	22/6349	آزمایش

با توجه به جدول (13) ملاحظه می‌شود که میانگین نمرات مؤلفه همدلی در گروه آزمایش که تحت تدریس همیاری بوده‌اند

بیشتر از گروه کنترل است، یعنی این روش تدریس باعث بیشتر شدن همدلی در بین دانش‌آموزان داشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی در درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان استهبان بود. بدین منظور دو نمونه از دانش‌آموزان تحت عنوان گروه کنترل و گروه آزمایش انتخاب گردیدند و با استفاده از روش‌های آماری مربوطه داده‌های حاصل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج تحقیق در قالب فرضیات به شرح زیر به دست آمد.

– فرضیه اصلی: روش تدریس همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد.

برای بررسی این فرضیه از تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد و فرضیه در سطح خطای 0.05 تأیید شد، یعنی می‌توان گفت که 95٪ از دانش‌آموزان دختر پایه پنجم شهرستان استهبان که از روش تدریس همیاری آموزش می‌بینند حداقل یکی از مؤلفه‌های همکاری، خویشتن‌داری، قاطعیت و همدلی در آنان افزایش پیدا می‌کند؛ زیرا دانش‌آموزانی که در گروه‌های همیار به یادگیری می‌پردازند نسبت به کسانی که به طور انفرادی یاد می‌گیرند، احساس مسئولیت بیشتری داشته و تمایل بیشتری برای بحث و گفت‌وگو دارند. البته به شرط اینکه معلم در هنگام اجرای این روش از آمادگی لازم برخوردار باشد و بتواند کیفیت تعاملات دانش‌آموزان با یکدیگر را بهبود بخشد. این روش باعث گسترش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی و نحوه ایجاد ارتباطات در محیط‌های اجتماعی می‌شود. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق ابراهیم⁸ (Ibrahim, 2012) که در تحقیقی به بررسی اثرات آموزش معلم محور و یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی کشور کویت پرداخت، مطابقت دارد و نتایج تجزیه و تحلیل نمرات آزمون پیشرفت دانش‌آموزان و مهارت‌های اجتماعی این تحقیق نشان می‌دهد در زمانی که مشارکت در یادگیری وجود دارد ارتباط مثبت و معنی‌دار بین پیشرفت دانش‌آموزان و مهارت‌های اجتماعی در مقابل آموزش‌های معلم محور وجود دارد. همچنین دنداپ و اونتانی⁹ (Dandap and Ontani, 2020) در تحقیق خود به بررسی اثر یادگیری مشارکتی بر افزایش توانایی ارتباطی زبان انگلیسی دانش‌آموزان کلاس چهارم در مدرسه‌ای دخترانه در منطقه دورافتاده در جنوب غرب کشور بوتان پرداخته است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد باینکه اکثر دانش‌آموزان بوتانی دارای

توانایی ارتباطی پایینی در انگلیسی هستند، یادگیری مشارکتی می‌تواند روش تدریس مؤثری در کشور بوتان باشد. زاده صفری (Zadeh Safari, 2019) اثربخشی آموزشی به شیوه یادگیری مشارکتی از نوع جیک ساو در درس مطالعات اجتماعی بر یادگیری خود راهبر و پیشرفت درسی در دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر ماهیدشت را مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد که آموزش به روش یادگیری مشارکتی از نوع جیک ساو بر یادگیری خود راهبر و پیشرفت درسی در درس مطالعات اجتماعی در دانش‌آموزان تأثیر معنی‌داری دارد. زارعی کردشولی (Zarei karsholie, 2019) الگو پیشنهادی یادگیری مشارکتی در تعامل با سبک‌های یادگیری بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان پاسارگاد را مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد که آموزش مشارکتی بر مهارت اجتماعی و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان مؤثر است و باعث افزایش مهارت اجتماعی و بهبود سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان می‌شود؛ همچنین مدل پیشنهادی از برازش مطلوب برخوردار بود. برزگر بفرویی و همکاران (Barzegar Befrooi et al, 2016) در تحقیق خود آورده‌اند که آموزش به شیوه بحث گروهی نقش پررنگ و بااهمیتی در افزایش مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی و کاهش مشکلات رفتاری دانش‌آموزان دارد. – فرضیه فرعی اول: روش تدریس همیاری بر مؤلفه همکاری در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد.

در فصل چهارم این فرضیه با استفاده از تحلیل کوواریانس یک متغیری در سطح خطای 0.05 تأیید شد. نتیجه این فرضیه را می‌توان بدین صورت مطرح کرد که روش تدریس همیاری 95٪ اوقات باعث افزایش همکاری در بین دانش‌آموزان دختر پایه پنجم شهرستان استهبان در مدرسه می‌شود، زیرا روش تدریس همیاری باعث ایجاد روحیه تعاون و نشاط بیشتر آنان در فعالیت‌های کلاس و مدرسه می‌شود. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق الکالا و همکاران¹⁰ (Alkala et al, 2019) که به بررسی اثر پیاده‌سازی یادگیری مشارکتی بر فعالیت‌های فیزیکی از جمله تربیت‌بدنی دانش‌آموزان در مقاطع ابتدایی و متوسطه پرداختند، مطابقت دارد. نتایج نشان می‌دهد انگیزه دانش‌آموزان در مقاطع دبستان و متوسطه در زمان استفاده از یادگیری مشارکتی افزایش می‌یابد. همچنین هانگ و همکاران¹¹ (Hong et al, 2017) به بررسی اثرات یادگیری مشارکتی، مداخله نمودار مفهومی برای بررسی حساسیت فکری و یادگیری مهارتی در طول آموزش بدنی (فیزیکی) 170 دانش‌آموز کلاس پنجم در زمان

10-Alkala et al
11- Hong et al

8-Ibrahim
9-Dendup & Onthanee

انجام فعالیت بسکتبال پرداختند. نتایج مطالعه حاکی از آن است، دانش‌آموزانی که در شرایط یادگیری مشارکتی و نمودار مفهومی هستند از لحاظ مهارت در بسکتبال و مهارت فکری، بهتر از دانش‌آموزانی هستند که در شرایط کنترلی قرار دارند. در هر دو تحقیق ذکر شده چون فعالیت‌های تربیت‌بدنی به صورت گروهی و با همکاری دانش‌آموزان اتفاق افتاده است، نتایج منطبق بر فرضیه شده است. در تحقیق سینگ و آگراول^{۱۲} Singh and Agrawell, 2011) که بیان کردند، یادگیری مشارکتی روشی از یادگیری است که افراد در گروه‌های کوچک با کمک و همکاری یکدیگر یاد می‌گیرند و در مقابل سیستم آموزش کنونی که مبتنی بر رقابت است، یادگیری مشارکتی به همکاری اهمیت می‌دهد، مطابقت دارد.

- فرضیه فرعی دوم: روش تدریس همیاری بر قاطعیت دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد.

این فرضیه نیز در فصل قبل با استفاده از تحلیل کوواریانس یک متغیری روی داده‌ها در سطح خطای 0.05 تأیید شد. نتیجه این فرضیه را می‌توان بدین صورت مطرح کرد که روش تدریس همیاری 95٪ اوقات باعث افزایش قاطعیت در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم شهرستان استهبان می‌شود، زیرا روش تدریس همیاری با توجه به این که به صورت جمعی و مشارکتی انجام می‌شود اگر با نظارت کامل و منطقی معلم انجام شود، باعث قاطعیت دانش‌آموز در دفاع از حق خود می‌شود. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق ناظمی اردکانی (Nazemi Ardakani, 2018) که تأثیر آموزش به روش یادگیری مشارکتی را بر اساس مدل جیگ ساو بر یادگیری خود راهبر و ادراک از محیط کلاس در درس مطالعات اجتماعی در دانش‌آموزان دختر پایه نهم متوسطه شهر طیس مورد بررسی قرار داده است، مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد آموزش مشارکتی به روش جیگ ساو بر یادگیری خود راهبر و تمام مؤلفه‌های آن (خود مدیریتی، رغبت به یادگیری، خودکنترلی) و همچنین ادراک از محیط کلاس و مؤلفه‌های آن (ادراک علاقه، چالش‌انگیزی، انتخاب و لذت)، تأثیر معنی‌دار وجود دارد. به عبارتی یادگیری مشارکتی جیگ ساو، خود راهبری و ادراک از محیط کلاس را در دانش‌آموزان به طور معنی‌داری افزایش می‌دهد و در رشد مؤلفه‌های این دو متغیر در دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد. نتایج این پژوهش منطبق با تعاریف قاطعیت و پاسخگویی مناسب به اعمال دیگران است. همچنین قوی (Ghavie, 2017) اثربخشی روش یادگیری مشارکتی بر روی عزت‌نفس و رشد مهارت‌های اجتماعی در درس عربی

دانش‌آموزان دختر ناحیه 2 شیراز را مورد بررسی قرار داده است. نتایج پیش‌آزمون و پس‌آزمون نشان داده است که روش یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر مثبتی گذاشت. یاری و همکاران (Yaryar et al, 2008) که در تحقیقی با عنوان بررسی تأثیر روش تدریس یادگیری مشارکتی بر عزت‌نفس، مهارت‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند که روش یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبتی دارد، مطابقت دارد.

-فرضیه فرعی سوم: روش تدریس همیاری بر خویشتن‌داری دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد.

این فرضیه نیز در فصل قبل با استفاده از تحلیل کوواریانس تک متغیری روی داده‌ها در سطح خطای 0.05 تأیید شد، یعنی این که روش تدریس همیاری باعث افزایش خویشتن‌داری در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم شهرستان استهبان می‌شود یا به عبارت دیگر نتیجه این فرضیه را می‌توان بدین صورت مطرح کرد که روش تدریس همیاری 95٪ اوقات باعث افزایش روحیه خویشتن‌داری در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم شهرستان استهبان می‌شود. نتایج این فرضیه با نتایج تحقیق اوکادا و ماتسودا^{۱۳} Okada and Matsuda, 2019) که آخرین برنامه تحصیلی ملی کشور ژاپن را که بر اهمیت یادگیری مهارت‌های اجتماعی در موضوعات مختلف، تأکید دارد، مورد بررسی قرار داده‌اند، مطابقت دارد. در این پژوهش، نویسندگان به این نتیجه دست می‌یابند که آموزش مهارت‌های اجتماعی برای ارتقا و بهبود مهارت‌ها پذیرفته می‌شود و حل تعارض بین فردی در دانش‌آموزان مدارس ابتدایی را تسهیل می‌کند. همچنین مولانا (Molana, 2019) مقایسه روش‌های تدریس مشارکتی و سنتی بر روی افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان بابل انجام داده است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که t در تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق در دو گروه پژوهش (آموزش مشارکتی و سنتی) از نظر مهارت‌های اجتماعی مناسب، رفتارهای غیراجتماعی، پرخاشگری، برتری‌طلبی و احساس غرور و رابطه با همسالان تفاوت معناداری وجود دارد. ادبی فیروزجایی (Firoozjaei adabi, 2014) که در تحقیقی تحت عنوان، تأثیر روش تدریس همیاری بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان بابل را مورد بررسی قرار داده است، نشان می‌دهد روش تدریس همیاری تأثیر معناداری در رشد مهارت مربوط به احترام و همکاری با

یادگیری از طریق همیاری بر دوست‌یابی و حفظ دوستی اثر دارد و این مورد نیز با نتیجه فرضیه مطابقت دارد.

محدودیت‌های پژوهش

داده‌های پژوهش حاضر از نظر مکانی، مدارس ابتدایی دخترانه در پایه پنجم شهرستان استهبان می‌باشد. ممکن است در سایر مدارس کشور نتایج متفاوتی به دست آید که برای تعمیم‌پذیری بیشتر باید در مدارس دیگر ایران نیز این پژوهش انجام گیرد تا مقیاس‌های اندازه‌گیری قدرت تبیین‌کنندگی بیشتری را پیدا کنند.

پیشنهاد‌های کاربردی

- با توجه به تأیید تأثیر تدریس روش همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، پیشنهاد می‌شود با آموزش و آگاهی دادن به معلمان به‌خصوص در مدارس دخترانه در پایه پنجم ابتدایی با برگزاری کارگاه‌های آموزشی درباره شیوه‌های نوین تدریس به‌ویژه روش تدریس همیاری، آنان را از تأثیر این روش‌ها آگاه کرد.
- استفاده از معلمان مجرب‌تر و آموزش‌دیده و ایجاد کلاس‌های آموزش کوتاه‌مدت ضمن خدمت و کارگاه‌های روش تدریس همیاری برای کلیه عوامل آموزشی، مستقل از هر رشته تحصیلی با تمهید انگیزه‌های مطلوب و اثربخش.
- تعامل و ارتباط بیشتر آموزش و پرورش به‌ویژه مدیران مدارس با اولیای دانش‌آموزان جهت آموزش و ترویج مهارت‌های تدریس نوین به‌خصوص تدریس به روش همیاری.
- محتوای دروس به‌خصوص دروس اجتماعی به‌گونه‌ای طراحی شوند که منطبق بر شیوه تدریس همیاری باشند.

References

- Adibi Firozjani, A, (2014), The Effect of Cooperative Teaching Method on Social Skills of High School Students in Babol, M.s Thesis, Mazandaran University. [in Persian]
- Barzegar Bafroei, M, and Veskrami, H, Barzegar Bafroei, K, (2018), The effect of group discussion teaching method on social skills and academic achievement of elementary students, Journal of Educational Psychology

دیگران، مسئولیت‌پذیری، دوست‌یابی و همدلی داشته و نسبت به روش‌های سنتی تدریس در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مؤثر است، مطابقت دارد. همچنین شکاری (Shekari, 2012) در یک مطالعه پژوهشی تأثیر یادگیری به شیوه همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی در شهر کاشان را مورد بررسی قرار داده است. مقایسه نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون این تحقیق نشان داده که یادگیری مشارکتی باعث افزایش رشد مهارت‌های اجتماعی مناسب، کاهش پرخاشگری و رفتارهای تکانشی، کاهش میزان غرور و کاهش حسادت و گوشه‌گیری در دانش‌آموزان شد و در مجموع یادگیری مشارکتی باعث افزایش رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان شده است.

- فرضیه فرعی چهارم: روش تدریس همیاری بر همدلی در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان‌های شهرستان استهبان تأثیر معنی‌داری دارد.

در فصل چهارم این فرضیه با استفاده از تحلیل کوواریانس یک متغیری در سطح خطای 0.05 تأیید شد. نتیجه این فرضیه را می‌توان بدین صورت مطرح کرد که روش تدریس همیاری در 95٪ اوقات باعث افزایش همدلی در بین دانش‌آموزان دختر پایه پنجم شهرستان استهبان در مدرسه می‌شود. نتیجه این فرضیه با نتایج تحقیق ریزوندی (Rizevandi, 2016) که تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی درس ریاضی دانش‌آموزان دختر پایه دوم متوسطه اول شهر کرمانشاه را بررسی کرده است و نتایج به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داده که روش تدریس مبتنی بر همیاری بر رشد اجتماعی و افزایش مهارت‌های ارتباطی مؤثر است. جهانگیری زنجانی (Jahangiri Zanjani, 2011) نیز تأثیر یادگیری همیاری در مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه دوم ابتدایی شهرستان گرگان را بررسی کرده است که یکی از نتیجه‌های آن به این صورت است که روش تدریس

Studies, No,39 , Autumn, 1399, Pp:1-22. [in Persian]

- David Hortigüela Alcalá & Alejandra Hernando Garijo & Ángel Pérez-Pueyo & Javier Fernández-Río (2019)/ Cooperative Learning and Students' Motivation, Social Interactions and Attitudes: Perspectives from Two Different Educational Stages/ www.mdpi.com/journal/sustainability
- Ebrahim, A/ (2012)/ The Effects of cooperative learning strategies on elementary students' science achievement and social skills

- in Kuwait/ International Journal of Science and Mathematics Education, 10 (2), 293-314
- Farhadi Rodbari, R, (2018), Comparison of the Effect of Lecture Teaching Methods and Collaboration on the Learning Rate of Social Studies Course for Fifth Grade Elementary Students, MSc Thesis, Mazandaran University. [in Persian]
- Getondvici, M,A. et al(2014), The Effect of Cooperative Education on the Development of Social Skills and Academic Achievement of Experimental Science Course for Third Year Middle School Male Students in Chahardangeh District, MSc, Thesis, Tarbiat Dabir Shahid Rajaei University. [in Persian]
- Ghavi, A, (2017), The Effectiveness of Participatory Learning Method on Self-Esteem and Development of Social Skills in Arabic Lessons of Female Students in District 2 of Shiraz, Hormozgan PNU University. [in Persian]
- Gresham and Olivet, (2011), Social Skills Questionnaire, Educational Research Network, Madij, .www.Madsg.com, Access(2015) ,[in Persian]
- Hosseini, A, (2007), Investigating the effect of teachers 'creativity training program on creativity, academic achievement and students' self-concept, Quarterly Journal of Educational Innovations, Sixth Year, VOL,3, No, 3, Pp: 147- 168. [in Persian]
- Hosseini, H and Jahandideh, J, (2015), The Effect of Cooperative Teaching Method on the Creativity of Fifth Grade Elementary School Female Students in Experimental Sciences, Scientific-Research Quarterly of Shahed University, Twenty-second year, No,6 . [in Persian]
- Huang, Mei-Yao and others (2017)/ Effects of cooperative learning and concept mapping intervention on critical thinking and basketball skills in elementary school/Thinking Skills and Creativity 207/-/۲۱۶
- Jahangiri Zanjani, N, (2011), The Effect of Cooperative Learning on Social Skills of Female Second Grade Elementary School Students in Gorgan in the Academic 2010-2011, MSc, Thesis, Azad University Central Tehran Branch, [in Persian]
- Mahdavi Nia, Z, (2016), The effect of cooperative teaching method with problem solving approach on the creativity of fourth grade elementary students, MSc, Thesis, Kharazmi University, [in Persian]
- Molana, F,(2019), Comparison of participatory and traditional teaching methods on increasing the social skills of female high school students in Babol, MSc, Thesis, Amol Higher Education Institute, [in Persian]
- Nazemi Ardakani, Sh, (2018), The Effect of Participatory Learning Based on Jig Saw Model on Self-Directed Learning and Perception of the Classroom Environment in Social Studies in Ninth Grade High School Girls in Tabas, MSc, Thesis, Yazd University, [in Persian]
- Okada, Y/ & Matsuda, T/ (2019)/ Development of a social skills education game for Elementary School Students/ Simulation & Gaming, 50(5), 598-۶۲۰
- Rezvandi, P,(2016) ,The Effect of Cooperative Education on Social Development and Communication Skills of Mathematics Course for Second Grade Female Students in Kermanshah, MSc, Thesis, Tarbiat Dabir Shahid Rajaei University, [in Persian]
- Sacit cose, Abdurrahman sahin, Aysegul ergun, Kutret Gezer(2010)/ The effect of cooperative learning experience on eight grade student's achievement and attitude toward science education/ Chulavista: voll31/, Iss1/pg169/,12pgs/
- Shabani, H, (2011), Educational skills (teaching methods and techniques), Tehran, Samt publication, [in Persian]
- Shekari, A,(2012), The Effect of Participatory Learning on the Development of Students' Social skills, Bimonthly Scientific Research Teaching Strategies in Medical Sciences, - VOL, 5, NO, 1, [in Persian]
- Singh, Y/ P/ & Agrawal, A/ (2011)/ *Introduction to cooperative learning*/Indian Streams Research Journal,1 (2), 1-9/
- Suzan, A, and Valen, S, (2008), Familiarity with collaborative learning, Translate by Rastegar, T, and Malecan, M, (2008), Tehran, Edition, Ney, [in Persian]
- Tashi Dendup & Angkana Onthanee (2020)/ Effectiveness of Cooperative Learning on English Communicative Ability of 4th Grade Students in Bhutan/ Vol/13, No1/ e-ISSN: 1308-1470p-ISSN: 1694-609X pp/ 255-266
- Whitsma, A, Meyer, J, and Clare Menninger, W,(2005), Personality Development and Mental Health, Translate by, Nazari, Sima,

Edition of the Association of Parents and Educators, [in Persian]

- Yaryar, F, Kadivar, P, and Mirzakhani, M, (2008), The effect of participatory learning teaching method on self-esteem, social skills and academic performance of high school students, Journal of New Psychological Research, University of Tabriz, Vol,3, NO, 10, Pp:143,164, [in Persian]

- Zare Khalili, M, (2011), Investigating the relationship between social capital and knowledge management in Asia Insurance Company, MSc, Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Tehran University. [in Persian]

- Zareiee Kordsholi, M,(2019), Proposed Model of Participatory Learning in Interaction with

Learning Styles on the Development of Social Skills of Sixth Grade Elementary Students in Pasargadae, MSc, Thesis, Arsenjan Azad Islamic University. [in Persian]

- Zadeh Safari, S,(2019), The Effectiveness of Jake Sao Participatory Learning in Social Studies on Self-directed Learning and Academic Achievement in Sixth Grade Elementary School Students in Mahidasht, MSc, Thesis, Kermanshah PNU University. [in Persian]

